

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΒΙΤΣΙΩΝ, διηγήματα (Εξάντας, 1999)
- ΡΑΜΠΑΣΤΕΝ, μυθιστόρημα (Εξάντας, 1999)
- ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ, μυθιστόρημα (Εξάντας, 2000)
- ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΟΣ, μυθιστόρημα (Εξάντας, 2001)
- ΑΝΙΜΑΛ, αστυνομικό μυθιστόρημα (Εξάντας, 2002)
- Ο ΓΛΥΠΤΗΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ, νουβέλα (Οδός Πανός, 2002)
- ΟΙ ΝΕΡΑΪΔΕΣ ΤΟΥ ΜΑΝ, αστυνομικό μυθιστόρημα (Εξάντας, 2003, επανέκδ. Καστανιώτης, 2013)
- Ο ΓΙΟΣ ΤΗΣ ΤΖΟΚΟΝΤΑ, νουβέλα (Εξάντας, 2003)
- Η ΛΥΣΣΑ, νουβέλα (Μίνωας, 2004)
- ΑΥΤΟΚΤΟΝΩΝΤΑΣ ΑΣΥΣΤΟΛΑ, μυθιστόρημα (Καστανιώτης, 2005)
- Ο ΔΑΙΜΟΝΙΣΤΗΣ, μυθιστόρημα (Καστανιώτης, 2007)
- Ο ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ, μυθιστόρημα (Καστανιώτης, 2008)
- ΔΕΚΑΕΞΙ, μυθιστόρημα (Καστανιώτης, 2010)
- Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΤΡΩΓΕ ΠΟΛΛΑ, ευθυμογραφήματα (Καστανιώτης, 2012)
- ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ, θεατρικοί μονόλογοι (Ποταμός, 2012)
- Ο ΤΑΞΙΤΖΗΣ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ, ποίηση (Οδός Πανός, 2012)
- Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΙΑΣ ΣΚΥΛΑΣ, μυθιστόρημα (Διόπτρα, 2013)
- ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ, μυθιστόρημα (Πατάκης, 2013)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

Επειδή είναι η καρδιά μου

μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

Πεζογραφία – 344

Αύγουστος Κορτώ, *Επειδή είναι η καρδιά μου*

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια - Διόρθωση: Αρετή Μπουχάλα

Σελιδοποίηση: Κατερίνα Σταματοπούλου

Φιλμ - Μοντάζ: Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Αύγουστος Κορτώ, 2014

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2014

KET 9146 – ΚΕΠ 696/14

ISBN 978-960-16-5838-4

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665 - ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 - ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*Στο Κουτάβι,
που με ξει
με την αγάπη του*

*Έκλεισε η ζωή μου δυο φορές
Πριν κλείσει – Τώρα μένει
Να δω αν και τρίτο γεγονός
Η Αθανασία εξυφαίνει*

*Τόσο αδιανόητο. Μοναχά
Του χωρισμού το χάδι
Γνωρίζουμε απ' τον Ουρανό
Κι αντέχουμε απ' τον Άδη.*

Έμιλυ Ντίκινσον

Χωρίς μουσική

Εικόνες περνούσαν τρέχοντας απ' τα παράθυρα του αυτοκινήτου σαν λέξεις σε ξένη γλώσσα. Χωράφια, δέντρα, σπίτια στη μέση του πουθενά, ζώα πατημένα στην άκρη του δρόμου, όλα μουντά και τεφρά σαν τη συννεφιά που τα σκέπαζε. Η Νόρα κατέβασε το παράθυρο και πέταξε τη γόπα του Marlboro αναμμένη ακόμα, σκέφτηκε φευγαλέα τις προειδοποιήσεις της πυροπροστασίας για τα φονικά αποτσίγαρα που μπορούν να αφανίσουν ολόκληρα δάση και κλείνοντας πάλι το παράθυρο μονολόγησε σιωπηλά: *Μακάρι.*

Μια πυρκαγιά και τα θύματά της. Θα 'ταν μια σχετική συγκίνηση, αν όχι η εκδίκηση που λαχταρούσε και που κανείς και τίποτα δεν θα μπορούσε ποτέ να της προσφέρει. Γιατί πώς να εκδικηθείς τον θάνατο χαρίζοντάς του κι άλλες αθώες ψυχές; Πιο πολύ, δώρο θα του 'κανε.

Με την πίκρα του προηγούμενου τσιγάρου ακόμα στο στόμα της, άναψε το επόμενο και ρούφηξε βαθιά. Τουλάχιστον της έμενε τούτη η απλή και βολική πί-

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

κρα, σαν ομοιοπαθητική στο φαρμάκι που δεν έλεγε να φύγει από το αίμα της. Το κάπνισμα μπορεί να σκοτώσει. Κι άλλη προειδοποίηση από άσχετους που κανείς δεν ζήτησε τη γνώμη τους· κι άλλο Μακάρι.

Στην άκρη του μυαλού ένιωσε να τρεμοπαίζει μια ενόχληση σαν πόνος αμυδρός και συνειδητοποίησε ότι ο Χάρης είχε βάλει το ραδιόφωνο να παίζει. «Κλείς' το» μουρμούρισε δίχως καν να γυρίσει προς το μέρος του και χωρίς παρακαλώ. Οι ευγένειες ανάμεσά τους είχαν εξαφανιστεί προ πολλού, όμοια με το φλούδι σάπιου φρούτου που το εξαφανίζει μια μούχλα σαν γαλάζιο χιόνι. Κι εκείνος υπάκουσε, δίχως σχόλια ευτυχώς. Μόνο ο ήχος της φωνής του θα 'ταν χειρότερος απ' τη μουσική.

Παράξενο. Κάποτε, σε μιαν άλλη ζωή –στην οποία είχε πάψει να πιστεύει λες και ήταν προηγούμενη ενσάρκωση αδιανόητη: βασίλισσα της αρχαιότητας, πλύστρα στο Βυζάντιο, πουτάνα του βικτοριανού Λονδίνου–, ήταν αδύνατο να διαχωρίσει τη ζωή της απ' τη μουσική που τη συνόδευε σε χαρές και σε λύπες. Μα τώρα κάθε τραγούδι που 'χε γραφτεί πριν ή μετά τα Έξι Φωτεινά Χρόνια έμοιαζε με προδοσία – κι όσα είχε ακούσει στη διάρκειά τους ήταν σαν σουβλιές σε γυμνωμένο νεύρο. Έτσι, αφού τα πράγματα έχασαν πρώτα το χρώμα τους, τη γεύση και το χάδι τους, στο τέλος έχασαν και τον ήχο που κουβάλαγε μέσα του τη στερνή ομορφιά τους.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Είχε διαβάσει σ' ένα άρθρο της Wikipedia σχετικά με τα στάδια του θανάτου, ότι ο άνθρωπος, πεθαίνοντας, απ' όλες τις αισθήσεις χάνει τελευταία την ακοή του. Ο Χάρης δεν μπορούσε να καταλάβει για ποιο λόγο καθόταν με τις ώρες και διάβαζε τέτοια πράγματα, και πριν η Νόρα φροντίσει με ουρλιαχτά και χριστοπαναγίες να του κόψει κάθε γκρίνια, έλεγε πως στενοχωριόταν άδικα, πως μαύριζε την ψυχή της – λες και υπάρχει πιο μαύρο από το μαύρο. Στην πραγματικότητα, γύρευε να μάθει όσο μπορούσε περισσότερα για τη στιγμή του τέλους και τον ακριβή μηχανισμό της για να καταλάβει αυτό που ο άγγελός της είχε αναγκαστεί να περάσει μόνος του, χωρίς κανείς να του κρατά το χέρι στο σκοτάδι για να μη φοβάται. Κι ενώ η ιδέα πως, έστω και για κλάσματα του δευτερολέπτου, η σαστισμένη του ψυχούλα είχε μείνει εγκλωβισμένη σ' ένα σώμα τυφλό κι αναίσθητο που άκουγε μονάχα θα φάνταζε σε άλλον εφιαλτική, η Νόρα έβρισκε σ' αυτήν μια διεστραμμένη παρηγοριά.

Γιατί, ακόμα κι αν τις στιγμές του σπαραχτικού τους αποχωρισμού το τρεμάμενο φως της ζωής της δεν μπορούσε πια να δει το πρόσωπό της, ούτε να νιώσει τα χέρια της που τον έσφιγγαν στον κόρφο της με λύσσα, τουλάχιστον ίσως είχε προλάβει ν' ακούσει τη φωνή της να λέει ξανά και ξανά: «Αγάπη μου! Μη φοβάσαι! Η μανούλα είν' εδώ!»

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

Που όλα τα δάση του κόσμου να καούν, να γίνουν στάχτη, κι όλοι οι καπνιστές να ψοφήσουν από καρκίνο, που να τους φάει τις σάρκες από μέσα.

Λίγο καλύτερα τώρα. Αν μη τι άλλο, οι άδικες κατάρρες που ο νους της εξακόντιζε σπασμωδικά κάθε τόσο ενάντια σε καθετί που 'χε το θράσος να παραμένει ζωντανό, μπορεί και να γυρνούσαν στη μαύρη ανάσα που τις πρόφερε. Ήταν κι αυτό μια ελπίδα.

Η κλέφτρα

Αν κάτι εκνεύριζε τον Χάρη πιο πολύ εκείνη τη στιγμή, περισσότερο κι απ' το ίδιο το ταξίδι που είχε δεχτεί να κάνει ενάντια σε κάθε λογική, ήταν το γεγονός ότι η Νόρα δεν ήξερε να οδηγεί.

Άλλο ένα βάρος που ήταν αναγκασμένος να σηκώνει μόνος του, όπως αυτό του βιοπορισμού τους, όταν η Νόρα είχε αποφασίσει τότε να παρατείνει την άδεια μητρότητος επ' αόριστον, αναγκάζοντάς τον να περνά όλη του τη μέρα στο ιατρείο προκειμένου να τα βγάζουν πέρα με τα έξοδα του μωρού, στερώντας του έτσι ανεκτίμητες ώρες και μέρες και βδομάδες. Και ύστερα είχε τη χυδαιότητα, μιαν απ' τις άπειρες φορές που τρώγανε τις σάρκες τους, να του πει κατάμουτρα πως ο πόνος του δεν είναι ίσος με

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

τον δικό της, επειδή δεν έζησε το παιδί όσο εκείνη. «Μήπως τον έβλεπες και ποτέ;» είχε ξεστομίσει όλο μίσος, ματώντας τις συλλαβές και με την ανάσα της να βρομοκοπάει απ' τις μπίρες. «Πατέρας του Σαββατοκύριακου ήσουν!» Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή του που ο Χάρης –που δεν είχε σηκώσει ποτέ του χέρι σε άνθρωπο, που ούτε καν παιδάκι στο σχολείο δεν είχε παίξει ξύλο– ένωσε τη λαχτάρα να κάνει το χέρι του γροθιά και να τη λιώσει την πουτάνα, την κλέφτρα, που του 'χε κλέψει τα χρόνια που θα 'πρεπε να 'ταν μοιρασμένα.

Κι ο πειρασμός της βίας δεν είχε εξαφανιστεί ολότελα από μέσα του – απλώς, μετά από λίγο, έμαθε να τον στρέφει προς τον εαυτό του· πρώτα με τα τσιγάρα που έσβηνε στις φτέρνες του όταν ήταν μόνος, ώσπου τα πόδια του έγιναν δυο τεράστιες πληγές που αιμορραγούσαν και με το ζόρι μπορούσε να περπατήσει, κι έκτοτε με τις συχνές, ψυχαναγκαστικές κι απόλυτα ανηδονικές επαφές του με πουτάνες που ψώνιζε απ' τα πιο άθλια πεζοδρόμια του κέντρου και γαμούσε στο πίσω κάθισμα χωρίς καπότα. Την πρώτη φορά που έπαθε βλεννόρροια είχε αφήσει να περάσουν δυο βδομάδες μέχρι να ξεκινήσει τη δοξυκυκλίνη, κι ας έπρεπε να χώνει κουβαριασμένη την πετσέτα στο στόμα του όταν κατουρούσε για να μην ουρλιάξει απ' τον πόνο της πυουρίας. Τώρα, κάθε φορά που η Νόρα τον έσπρωχνε στα όρια της οργής,

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

έπαιρνε επιτόπου τ' αμάξι και πήγαινε να ανταμώσει τον συνδυασμό ηπατίτιδας Β και C που τον αποζητούσε με την ίδια θέρμη όπως ο θρήσκος τη σωτηρία της ψυχής.

Και ξαφνικά, στη θύμηση των φρικαλέων αυτών βιασμών που διέπραττε σε βάρος των κολασμένων της γης, το καυλί του σήκωσε κεφάλι, όπως συνέχιζε να κάνει παρά τον ψυχικό θάνατο που 'χε λάβει χώρα εντός του προ πολλού, σαν βλαμμένο ζώο που ψάχνει την τροφή της χαράς στο τσιμεντένιο δάπεδο του έρημου κελιού του. Που κι αυτό του το 'χε καταλογίσει η καριόλα – πώς ήταν δυνατό να ερεθίζεται μετά απ' όσα είχαν συμβεί, όταν το δικό της σώμα είχε σβήσει σαν ανενεργό ηφαίστειο; «Μην κολακεύεις τον εαυτό σου» της είχε αποκριθεί, βγάζοντάς τον και χτυπώντας τον δυο φορές στην παλάμη του σαν ένα κομμάτι φόφιο κρέας. «Δε συμβαίνει εξαιτίας σου. Κι η τελευταία γυναίκα να 'σουνα στη γη, θα το 'κοβα να το πετάξω στα σκυλιά».

Με τέτοια γλυκόλογα περνούσε η ζωή τους. Και είχαν ξαναμάθει ο ένας τον άλλο – μαζί στην αγάπη, μαζί και στην αποστροφή.

Αυτό χρειαζόταν αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή ο Χάρης, μια γερή δόση αηδίας να του σκοτώσει τη στύση, και κάνοντας δήθεν να πιάσει τον αναπτήρα απ' το ταμπλό, άφησε το χέρι του να τριφτεί στο γυνό γόνατο της Νόρας.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Η επίδραση του αγγίγματος ήταν ακαριαία και για τους δυο: εκείνη τράβηξε μονομιάς το πόδι της δεξιά σαν να την είχε χτυπήσει ρεύμα, κι εκείνος μέσα σε δευτερόλεπτα ένιωσε το πέος του να συρρικνώνεται σαν τιμωρημένο.

Παράξενο πώς κάποτε το ίδιο κορμί τού ξύπναγε τόση λαχτάρα. Τώρα πια, ακόμα και στις λιγοστές στιγμές αθέλητης τριβής που και οι δυο απέφευγαν επιμελώς, ήταν λες και η σάρκα του ακουμπούσε κάτι κρύο και πεθαμένο.

Με φρίκη τρέφεται η καρδιά που μισεί τον χτύπο της.

Η πρώτη φορά

Μπλε μικροσκοπικά βατραχοπέδιλα. Άμμος ξανθή σαν τα μαλλιά του. Ομπρέλα κόκκινη στο χρώμα της χαράς. Η φωνή του, τσιρίδα όλο ενθουσιασμό πάνω απ' τον φλοίσβο. Βερίκοκα στο μπαλκόνι, το χνούδι τους ίδιο μ' αυτό που κάλυπτε το ηλιοψημένο του κορμάκι.

Ένα μέρος του μυαλού τους θυμόταν τα πάντα, ως και την τελευταία λεπτομέρεια –την ώρα, τη μέρα, τον μήνα, τη χρονιά– κι ένα άλλο, αυτό που τους κρατούσε στοιχειωδώς ζωντανούς, τα μπερδευε όλα σε

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

μια θολούρα, ώστε να αντέχει η καρδιά όταν τα αντι-
κρίζει. Έτσι δαμάζει ο χρόνος: με διαρκείς ανακρί-
βειες, με λάθη, ώσπου να φτάσει η αλήθεια να μοιά-
ζει σαν ψέμα.

Και οι δυο θυμόνταν πάντως ότι ήταν το καλοκαί-
ρι που έμαθε κολύμπι. Στα ρηγά, χωρίς μπρατσάκια
(πόσο έλαμπε από περηφάνια γι' αυτή την πρώτη νό-
τα ενηλικίωσης!), με τα βατραχοπέδιλα που του 'δι-
ναν άνωση κι ορμή, κι έσκιζε τα γαλάζια τα νερά σαν
ψάρι.

Τις πρώτες φορές έστεκαν στις δυο άκρες της μι-
κρής του διαδρομής σαν βράχοι έμψυχοι, έτοιμοι να
τον αρπάξουν στην πρώτη υπόνοια κούρασης. Μα λί-
γο λίγο κατάφεραν και νίκησαν τον φόβο και κάθισαν
στην ακροθαλασσιά να χαζέψουν το ωραιότερο θέα-
μα του κόσμου.

Κι όπως αχόρταγα κοιτούσαν το θαύμα που είχαν
φτιάξει, κρατούσαν ασυναίσθητα τα χέρια, και μέσα
απ' αυτό τους το άγγιγμα ταξίδευε πίσω-μπρος το
ίδιο όνειρο: ο γιος τους μεγάλος, ψηλός, με το τριχω-
τό του στέρνο να στραφταλίζει απ' την αλμύρα, και
τη φωνή του μπασαδούρικη – μα με τα μάτια ίδια,
ολόιδια με τα γαλανά ματόχαντρα που τους είχαν
κοιτάξει πρώτη φορά πελώρια μέσα απ' τις φασκίες
πριν σκάσει το πρώτο του χαμόγελο, που ήταν λες
και τους χαμογελούσε ο ίδιος ο Θεός, μονολογώντας
Καλόν έστι.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Εκείνη τη στιγμή του άφταστου πια πρώτου καλοκαιριού στο Πευκοχώρι, καθώς χέρι χεράκι καμάρωναν το σπλάχνο τους, η Νόρα κι ο Χάρης είχαν καταλάβει τι θα πει πραγματική αγάπη: να μοιράζεσαι όχι μονάχα το ίδιο όνειρο, μα ένα όνειρο που υπάρχει πανομοιότυπο σχεδόν σε δισεκατομμύρια ψυχές από γενέσεως κόσμου, θαρρείς και η γη ολόκληρη, με αιμάτινους ωκεανούς και ποτάμια-φλέβες, χτυπά σαν μια γιγάντια καρδιά.

Ποτέ ξανά δεν είδαν το ίδιο όνειρο – μέχρι το περασμένο βράδυ, όταν ο Άγγελος τους επισκέφθηκε στον ύπνο τους για να τους μεταφέρει ένα αναπάντεχο μήνυμα απ' τον άλλο κόσμο.

Θα ξανάρθω

Η ανάσα του υπερφυσικού τους βρήκε στην κουζίνα, νωρίς το πρωί, με τις πιτζάμες και τις ρόμπες τους, με χοντρές κάλτσες και παντόφλες· ήταν κρύο το σπίτι, χειμώνας, κι ακόμα πιο χειμώνας η παγωμάρα ανάμεσά τους καθώς έπιναν τον καφέ τους δίχως ν' ανταλλάσσουν λέξη, ο καθένας βουτηγμένος στην αποξένωσή του: ο Χάρης στο παλιό λάπτοπ που έκανε το τραπέζι να τρίζει με τον βόμβο του, μα που δεν έλεγε να το αλλάξει γιατί σ' αυτό έβλεπε και ξανάβλεπε ο

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

Άγγελος τα αγαπημένα του DVD –τους Μπαμπούλες και το *Kung Fu Panda*– και η Νόρα στο σκαμπό πλάι στο παράθυρο, διαβάζοντας ένα ογκώδες βιβλίο για το Άουσβιτς – ομοιοπαθητική του σπαραγμού.

Μα ξαφνικά μια ανάγκη που δεν μπορούσαν να καταπιούν τους έκανε να σηκώσουν την ίδια στιγμή το κεφάλι, και καθώς τα κόκκινα ακόμα μάτια τους (απ' τη νύστα ή απ' το κλάμα, δεν είχε πια διαφορά) συναντήθηκαν, είπαν και οι δυο με μια φωνή: «Είδα τον Άγγελο».

Ακαριαία σώπασαν, χαμήλωσαν το βλέμμα.

«Πες».

«Όχι, πες».

Η Νόρα ήπια μια γερή γουλιά νερό απ' το μπουκάλι που έσερνε παντού μαζί της –τα χάπια της έφερναν ξηροστομία– και με τα μάτια ακόμα στη σελίδα με τους ξένους, παλιούς νεκρούς είπε σιγανά: «Ήταν στην παραλία...»

«Του Ξενία!» την έκοψε ο Χάρης, τινάζοντας το κεφάλι σαν λαγωνικό.

«... στο Παλιούρι» ολοκλήρωσε η Νόρα συνοφρυωμένη.

Στο κενό της σαστισμένης σιωπής τους το κρύο θαρρείς δυνάμωσε.

«Φορούσε το φορεματάκι του...» άρχισε ο Χάρης.

«Το βαφτιστικό».

Και θέλοντας να προλάβουν ο ένας τον άλλον, εί-

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

παν ξανά με μια πνοή τις ίδιες λέξεις: «Που έμοιαζε με παλιομοδίτικο νυχτικό!»

Η Νόρα σήκωσε το χέρι στο στόμα γουρλώνοντας τα μάτια κι ο Χάρης δάγκωσε τα χείλη. Δεν ήξεραν αν έπρεπε να γελάσουν ή να φοβηθούν, να συνεχίσουν ή να σωπάσουν.

«Δεν μπορεί...» ψέλλισε εκείνη.

«Σύμπτωση» είπε εκείνος, μα δίχως βεβαιότητα.

«Τόσο σύμπτωση;»

«Μπορεί να είδαμε κάτι σχετικό σε καμιά ταινία ή κάπου».

Όμως και οι δυο άναψαν τσιγάρο με τρεμάμενα χέρια.

«Λοιπόν» είπε η Νόρα. «Θα το γράψουμε».

«Τι πράγμα;»

«Το όνειρο που είδαμε. Με κάθε λεπτομέρεια. Και μετά θα δούμε ο καθένας τι έγραψε ο άλλος».

Ο Χάρης γέλασε νευρικά. «Δεν είναι σοβαρά πράγματα αυτά».

Αλλά η Νόρα είχε ήδη αρπάξει ένα στιλό απ' τον πάγκο κι έγραφε με μανία σε μιαν από τις λευκές σελίδες στο τέλος του τόμου. Και σαν επιμελής μαθητής που φοβάται μην έρθει δεύτερος στην τάξη, ο Χάρης άνοιξε το Word κι άρχισε να πληκτρολογεί κι αυτός με την ίδια φούρια.

Κύλησαν έτσι μερικά λεπτά, κι έπειτα, όταν και οι δυο τους σήκωσαν μαζί το κεφάλι, η Νόρα κατέ-

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

βηκε απ' το σκαμπό, πλησίασε βιαστικά στο τραπέζι και, χώνοντας το βιβλίο μ' ό,τι είχε γράψει στα χέρια του Χάρη, στάθηκε πίσω του κι άρχισε να διαβάζει την παράγραφο στην οθόνη με την κατακόρυφη μαύρη γραμμή στη δεξιά άκρη σαν ραγισματιά σε γυαλί.

Τα γράμματά της μετά βίας διαβάζονταν, και το κείμενό του ήταν γεμάτο τυπογραφικά λάθη, μα πέ-
ρα από τις αποκλίσεις στη διατύπωση περιέγραφαν και οι δυο την ίδια ακριβώς σκηνή:

Ο Άγγελος στην τεφρή και φουρτουνιασμένη πα-
ραλία του Ξενία, με τα βαφτιστικά του ρούχα και
ξυπόλυτος, να τους μιλά με φωνή μεγάλου παιδιού
—σαν έφηβος σε σώμα εξάχρονου— και να τους λέει
πως αν επέστρεφαν στο μέρος της αλλοτινής τους
παραθέρισης και έκαναν την υπέρτατη θυσία, θα
επέστρεφε κοντά τους. «Έχω χαθεί» έλεγε. «Κι αν
έρθετε εδώ, και κάνετε αυτό που φοβάστε περισ-
σότερο στον κόσμο, αυτό που κανένas άνθρωπος
δεν μπορεί να κάνει χωρίς να ξεπεράσει τα όρια
του εαυτού του, θα με βρείτε».

Μόλις τέλειωσε την ανάγνωση, η Νόρα έβγαλε απ' την τσέπη της ρόμπας της ένα απ' τα κουτιά με τα Χanax που κατέβαζε σαν καραμέλες, κι αφού κατά-
πιε ένα χωρίς νερό, κλείνοντας τα μάτια και σφίγγο-
ντας τα ασπρισμένα της χείλη σαν να προσευχόταν
για γρήγορη ηρεμία, άπλωσε τα χέρια και πιέζοντας
την καρτέλα άφησε άλλο ένα μοβ χάπι να πέσει στην

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

ανοιχτή παλάμη του Χάρη, που κοίταζε ακόμα με ύφος έντρομο τη γραπτή μαρτυρία μιας σύμπτωσης πέρα από κάθε πίστη στο τυχαίο.

Κι έπειτα ο Χάρης άρπαξε το κινητό του μουρμουρίζοντας: «Νομίζω ότι έχω κρατήσει το τηλέφωνο της σπιτονοικοκυράς».

Και η Νόρα, ήδη στον διάδρομο, απάντησε: «Πάω να ετοιμάσω τα πράγματα».

Η τρέλα και το μαχαίρι

Φυσικά, ήταν καθαρή παραφροσύνη, μονολόγησε ο Χάρης κλείνοντας το τηλέφωνο μετά τη σύντομη συνομιλία με την έκπληκτη κυρία Γαλάτεια, που του είχε πει ότι σαφώς και ήταν ευπρόσδεκτοι να μείνουν όσο θέλουν κι ότι το κλειδί ήταν κάτω από μια διακοσμητική υδρία στον κήπο. Δεν ήταν φυσιολογικό να ξεσπιτωθούν χειμωνιάτικα και να τρέχουν στην Καψόχωρα επειδή είδαν ένα τάχα μου σημαδιακό όνειρο.

Προς στιγμήν αναρωτήθηκε κατά πόσο η ίδια η σύμπτωση του ονείρου ήταν σημάδι κάποιας ύπουλης παθολογίας. Απ' το τέταρτο έτος των σπουδών του και το μάθημα της Ψυχιατρικής θυμόταν αμυδρά τη λεγόμενη δυαδική ψύχωση –*folie à deux* στα γαλλικά, που έκαναν ακόμα και την τρέλα να ηχεί δελε-

αστική σαν ακριβό ηδύποτο—, όπου δύο άτομα, παρσύροντας το ένα τ' άλλο στην ίδια αυταπάτη, καταλήγουν να μοιράζονται την ίδια στρεβλή αντίληψη της πραγματικότητας. Θα μπορούσε άραγε το παρατεταμένο, ανεπίλυτο πένθος να είχε προκαλέσει κάτι αντίστοιχο και σ' αυτούς;

Έτσι κι αλλιώς η Νόρα, παρά το κοκτέιλ νευροληπτικών, ηρεμιστικών και αντικαταθλιπτικών που έπαιρνε —το μόνο που είχε καταφέρει να τη βγάλει απ' την αρχική της κλινική κατάθλιψη, διάρκειας έξι μηνών, τους οποίους είχε περάσει στο κρεβάτι, άλυστη και νηστική και κλαίγοντας νυχθημερόν—, εξακολουθούσε να ακροβατεί στα όρια της διαταραχής, αν όχι καραμπινάτης ψυχικής νόσου. Ώρες ώρες του έδινε την αίσθηση πως η απόσυρσή της ήταν πιο βαθιά κι απ' τη μανιακή της προσήλωση στο διάβασμα δυσάρεστων βιβλίων κι ότι λίγο λίγο είχε αποτραβηχτεί τόσο απ' τον κόσμο (ή μάλλον τον μικρόκοσμο του σπιτιού, που σπάνια εγκατέλειπε) ώστε είχε σχεδόν πάψει ν' ανήκει στον ξένο, ψυχρό κόσμο που την περιτριγύριζε. Παρατηρώντας τη να κινείται αργά, με τις ώρες, στο αδειανό δωμάτιο του Άγγελου, δίχως να αντιλαμβάνεται ότι την κοιτούσε κι ας στεκόταν καταμεσής της ορθάνοιχτης πόρτας, του θύμιζε τις Αμίλντες των παραμυθιών που του 'λεγε ο παππούς του —νεράιδες των βουνών που απ' όποιον διαβάτη είχε την ατυχία να τις αντικρίσει έκλεβαν τη μιλιά του—,

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

καθώς κι ο ίδιος έμενε άφωνος μπρος στην αφαίρεση, την απουσία στην οποία τη βύθιζε ο πόνος.

Ήταν ωστόσο έτοιμος ν' αποδεχτεί κάτι παρόμοιο και για τον εαυτό του; Αρδεύοντας και πάλι απ' τις γνώσεις της Ιατρικής, η σκέψη του στάθηκε φευγαλέα στην τριτογενή σύφιλη, αλλά πέρα απ' τα χρόνια της επώασης που δεν ταίριαζαν στην περίπτωσή του, ήταν μάλλον απίθανο το πρώτο στάδιο, με το φρικαλέο πρωτοπαθές συφιλιδικό έλκος, να περάσει απαρήρητο σ' έναν δερματολόγο.

Όπως και να 'χει, και όσο κι αν ένιωθε κι ο ίδιος μιαν απόκοσμη ανατριχίλα στη σκέψη πως αυτός και η Νόρα είχαν δει το ίδιο όνειρο, εικόνα προς εικόνα και λέξη προς λέξη, έπρεπε να γίνει η φωνή της λογικής προτού ξεκινήσουν στ' αλήθεια γι' αυτό το απονενοημένο ταξίδι με σκοπό να αναστήσουν τον εδώ και τρία χρόνια νεκρό τους γιο. Όσο για το τηλεφώνημα στη σπιτονοικοκυρά, ένιωθε ήδη τόση ντροπή που απορούσε με τον εαυτό του πώς είχε αφήσει μια στιγμή παραλογισμού να τον παρασύρει.

Έτσι, παίρνοντας μια βαθιά ανάσα –δεν θα 'ταν εύκολο να μεταπείσει τη Νόρα τώρα που 'χε πάρει φόρα–, κατευθύνθηκε προς την κρεβατοκάμαρα, όπου τη βρήκε να γεμίζει το σακ βουαγιαζ της με ευλαβική μεθοδικότητα, αποθέτοντας τα προσεχτικά διπλωμένα ρούχα απαλά το ένα πάνω στο άλλο.

«Μήπως να τ' αφήναμε καλύτερα;» είπε, με πολύ

λιγότερη αυτοπεποίθηση απ' αυτήν που σκόπευε να επιστρατεύσει. Η αλήθεια είναι ότι, με τούτα και μ' εκείνα, είχε φτάσει να τη φοβάται τη γυναίκα του.

Κι όχι άδικα. «Αν δε θες να έρθεις, θα πάω μόνη μου. Έτσι κι αλλιώς, τρία χρόνια τώρα μόνη μου είμαι».

Κάθε φορά ξεχνούσε πόσο εύκολα η γλώσσα της γινόταν μαχαίρι, και κάθε φορά τραβιόταν, σαστισμένος απ' την αιφνίδια λαβωματιά. Αλλά έπρεπε να επιμείνει. «Καταλαβαίνω ότι το όνειρο σου φαίνεται σαν κάτι το αφύσικο, σαν μήνυμα απ' το υπερπέραν ή κι εγώ δεν ξέρω τι, όμως στην πραγματικότητα αυτό που βρίσκεται στον αντίποδα του φυσιολογικού είναι σχεδόν πάντα το παθολογικό. Κι εγώ ως γιατρός δεν μπορώ να δεχτώ μια τόσο εξωφρενική ερμηνεία ενός ονείρου που το νόημά του, σ' εμένα τουλάχιστον, είναι προφανές».

Η Νόρα σήκωσε το κεφάλι και τον κάρφωσε με τα παγερά γαλάζια της μάτια. «Λίγο αργά το θυμήθηκες το γιατρίλκι. Όταν ήταν να σώσεις τη ζωή του παιδιού μας φάνηκε το πόσο καλός γιατρός είσαι – οπότε περιορίσου στις αλοιφές για κάλους και τα κονδυλώματα που σου κουβαλάνε οι πουτάνες σου και μη μου παριστάνεις τον ειδήμονα».

Αυτή τη φορά το μαχαίρι βυθίστηκε μέχρι το μεδούλι, κι ήθελε να ουρλιάξει, να τη χτυπήσει, να πονέσει ακόμα πιο πολύ κάποιον απ' τους δυο τους.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Γιατί δεν ήταν η πρώτη φορά που τον κατηγορούσε ευθέως για τον ξαφνικό χαμό του Άγγελου. Η πρώτη φορά ήταν την επομένη του θανάτου του, όταν γύρισε και του είπε: «Τι σκατά γιατρός είσαι που δεν μπόρεσες να καταλάβεις ότι ο γιος μας είχε ένα ανευρύσμα ίσαμ' ένα μανταρίνι;»

Μάταια είχε προσπαθήσει να της εξηγήσει ότι τα συγγενή εγκεφαλικά ανευρύσματα είναι ασυμπτωματικά μέχρι τη ρήξη τους, κι ότι αυτή συμβαίνει κατά κανόνα στη μέση ηλικία. Μάταια είχε φωνάξει κλαίγοντας ότι δεν έφταιγε αυτός, κανείς δεν έφταιγε εκτός απ' τη Μοίρα –με Μι κεφαλαίο–, γιατί ο Άγγελος είχε πεθάνει τόσο αιφνιδιαστικά, που ήταν πραγματικά λες και η Άτροπος είχε κόψει μονομιás το νήμα της ζωής του. Τη μια στιγμή ούρλιαζε πιέζοντας το μέτωπό του ότι τον πονούσε το κεφάλι του, και πριν προλάβει κανείς τους να αντιδράσει, έκανε εμετό και σωριάστηκε τρέμοντας στο πάτωμα. Από κει κι έπειτα, ζήτημα να έζησε άλλο μισό με ένα λεπτό, κι ας τον έσφιγγε η Νόρα στην αγκαλιά της επί ώρα, σιγομουρμουρίζοντας ότι όλα θα πάνε καλά, κι ας κόντεψε να πλακωθεί με τον τραυματιοφορέα του ΕΚΑΒ όταν της έδειξε την ευθεία γραμμή του καρδιογραφήματος και προσπάθησε να της εξηγήσει πως ακόμα κι αν ως εκ θαύματος κατάφερνε να τον επαναφέρει με τον απινιδωτή, ο γιος της ήταν εγκεφαλικά νεκρός.

Ο Χάρης γύρισε στην κουζίνα μουδιασμένος κι

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

έξαλλος, κι αφού γέμισε το υπόλοιπο της κούπας του καφέ του με ούισκι και το κατέβασε μονοκοπανιά, ανατριχιάζοντας και βήχοντας απ' το κάψιμο, μονολόγησε: «Δε γαμιέται. Χαλκιδική, Χαλκιδική. Να δω τι θα καταλάβει».

Κιντσουκορόι

Μα η Νόρα είχε καταλάβει αυτό που μόνο μια μάνα μπορεί – η μάνα που ξέρει να ερμηνεύει το ανερμήνευτο.

Γιατί δεν ήταν η πρώτη φορά που ο Άγγελός της έδινε σημάδι πως δεν είχε φύγει οριστικά απ' το πεδίο των θνητών υπάρξεων. Εδώ και τρία χρόνια, είχε μετρήσει δεκάδες τηλεφωνήματα όπου η γραμμή ήταν ένα βουητό από παράσιτα, σκιές που κινούνταν δίχως να τις επηρεάζει κάποια φωτεινή πηγή, και στιγμές, ανεκτίμητες και ηδονικές όσο τίποτε στον κόσμο, που ένιωθε τα αέρινα χεράκια του να την αγγίζουν, να την αγκαλιάζουν.

Γι' αυτό και τώρα, μόλις ο μαλάκας γύρισε στον υπολογιστή του, έκλεισε την πόρτα, και περπατώντας ακροποδητί πήγε στην ακρινή ντουλάπα κι απ' το πάνω ράφι έβγαλε μια σακούλα χαντακωμένη ανάμεσα σε δυο παλιές φλοκάτες που είχαν πάψει

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

να στρώνουν εδώ και χρόνια επειδή μάζευαν υπερβολικά πολύ χώμα. Ακόμα κι αν ο Χάρης έβρισκε κατά τύχη τη σακούλα, θα τη γύριζε στη θέση της, καθώς εκ πρώτης όψεως περιείχε κάτι παλιά χειμωνιάτικα ρούχα της Νόρας απ' τη δεκαετία του ογδόντα, τόσο εκτρωματικά που δεν φοριόνταν ούτε σε θεματική βραδιά σε ντισκοτέκ – κάτι εξίσου απίθανο για τους δυο τους όσο κι ένα ταξίδι στο φεγγάρι.

Ωστόσο, φωλιάζοντας μες στα παλιά φαρδιά της ρούχα όπως το παιδικό σώμα στη μητρική αγκαλιά, ήταν κρυμμένα τα ρουχαλάκια του Άγγελου που δεν θα τα αποχωριζόταν ποτέ: η αγαπημένη του χριστουγεννιάτικη περιβολή, την οποία έβαζε με το που έμπαινε ο Δεκέμβρης και δεν δεχόταν ν' αλλάξει μέχρι την Πρωτοχρονιά, κι ας γκρίνιαζε ο πατέρας του ότι το παιδί μυρίζει σαν τραγί κι ότι θα του έκαναν παρατήρηση στο σχολείο (κάτι που δεν συνέβη ποτέ, καθώς η Νόρα φρόντιζε να τον μπανιάρει και να του αλλάξει εσώρουχα δυο φορές τη μέρα, ενώ συγχρόνως τον πάστωνε κολόνιες κι αποσμητικά).

Πρώτο το λατρεμένο του άσπρο μάλλινο πουλόβερ (το αρνάκι μου, όπως το αποκαλούσε) που το 'χε πλέξει η ίδια όταν ήταν δύο χρονώ και της είχε βγει τόσο πελώριο που του 'κανε πρώτη φορά στα τέσσερα, με τη μυρωδιά του, τη γλυκιά, υπέροχη μωρουδίλα του, παγιδευμένη ακόμα στις χοντρές του πλέξεις: έπειτα το κυπαρισσί κοτλέ, ελαφρώς τριμμένο στα

γόνατα και με μιαν άλλη, πιο αδιόρατη κι αγορίστικη οσμή στον καβάλο· τα κόκκινα καλτσάκια με τους τάρανδους και τις καμπανούλες, και τέλος τα καφέ καστόρινα μποτάκια με τα κόκκινα κορδόνια, που τα τελευταία Χριστούγεννα είχε μάθει να τα δένει μόνος του και ήταν τόσο περήφανος, που τα 'λυνε και τα ξανάδενε χωρίς σταματημό, με τη δικαιολογία –ειπωμένη με αξιολάτρευτη απομίμηση ενήλικης εξήγησης– ότι τα ήθελε σφιχτά για να μη λυθούν και σκοντάψει. *Το πουλάκι μου.*

Έτσι, αφού μύρισε και ξαναμύρισε τα μονάκριβα αρώματα της μνήμης, η Νόρα τοποθέτησε τη γιορτινή φορεσιά ανάμεσα στα ρούχα της (να την πάλι η αγκαλιά της μανούλας) κι έκλεισε το φερμουάρ μ' ένα πλατύ χαμόγελο.

Ο Χάρης, που δεν διάβαζε βιβλίο ούτε στον χειρότερο εφιάλτη του, μπορεί κρυφά να θεωρούσε πως το αναγνωστικό της πάθος ήταν κι αυτό «σύμπτωμα» κάποιας «παθολογίας», αλλά στην πραγματικότητα η Νόρα είχε αποκομίσει απίστευτο γνωστικό πλούτο τα δύο αυτά χρόνια της εντατικής βιβλιοφαγίας, γνώση που τη συντρέφει, τη φυγάδευε και την παρηγορούσε.

Απ' τα βιβλία, και ιδίως αυτά που είχαν να κάνουν με την Ανατολή και τη σοφία της, είχε μάθει για τα έξι μπάρντο, σε κάποιο απ' τα οποία περιπλανιόταν ακόμα η ψυχούλα του Άγγελου, γυρεύοντας δια-

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

φυγή προς τον κόσμο των ζωντανών που δεν ήταν γραφτό να εγκαταλείψει τόσο σύντομα, καθώς επίσης και για την τέχνη του κιντσουκορόι, όπου ένα σπασμένο αγγείο επιδιορθωνόταν με χρυσό για να τονίζει το ράγισμα που το καθιστούσε ακόμη ομορφότερο από πριν.

Έτσι ήταν και η αγάπη της για τον Άγγελο: ο θάνατος την είχε ομορφύνει.

Το παρελθόν ζει: Κι εγώ πού ήμουν;

«Μπαμπά;»

«Μμ;»

«Μπαμπά!»

«Τι είναι, αγόρι μου;»

«Πού ήμουν πριν κοιμηθείτε με τη μαμά;»

«Τι πράγμα;»

«Ξέρω ότι τα μωρά δεν τα φέρνει ο πελαργός, αλλά τα κάνουν ο μπαμπάς τους και η μαμά τους όταν κοιμούνται μαζί. Μου το 'πε ένα παιδί στο σχολείο».

«Μάλιστα. Και τι ακριβώς θες να μάθεις;»

«Πού ήμουν πιο πριν».

«Αυτό το παιδί στο σχολείο σου είπε μήπως και τι κάνουν οι γονείς όταν κοιμούνται μαζί για να γεννηθεί ένα μωρό;»

«Όχι. Η μεγάλη του αδερφή ξέρει, αλλά δεν του λέει».

«Ε λοιπόν, οι γονείς όταν πέφτουν και ξαπλώνουν στο ίδιο κρεβάτι, τους παίρνει ο ύπνος και κάνουν όνειρα. Κι όσο περνάει ο καιρός, τα όνειρα μεγαλώνουν και γίνονται μωράκια».

«Δηλαδή εγώ...»

«Εσύ ήσουν το όνειρό μας».

Το σπίτι των Αγγέλων

Ήταν ένα σπίτι σαν μυστικό.

Χτισμένο παλιά, πριν την Κασσάνδρα την καταβροχθίσει ο λύκος της άκρατης ανοικοδόμησης, πισωπατούσε σαν από συστολή απ' τον δρόμο κι έστεκε πίσω από έναν κήπο με πεύκα τόσο πυκνά, που προσπερνώντας το νόμιζες πως δεν φανταζόσουν ανθρώπινο δημιουργήμα μα έλεγες πως το δάσος είχε ξεθαρρέψει και είχε κατηγορήσει ν' ανταμώσει τη θάλασσα.

Κι αυτή του η μάσκα η καταπράσινη κι ευωδιαστή κι αιθαλής το κράταγε όχι μοναχά κρυφό αλλά και σκιερό κι ολόδροσο το καλοκαίρι, τόσο που τα βραδάκια συχνά σου 'ρχόταν η επιθυμία να ανάψεις το πετρόχτιστό του τζάκι, γεμίζοντας τον αέρα ζεστασιά και θαλπωρή κι ανάσα κωνοφόρου.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Κι ο λόγος που το σπίτι αυτό, ανάμεσα Παλιούρι-Πευκοχώρι, το ένιωθαν τόσο ακριβό κι αγαπητό η Νόρα και ο Χάρης ήταν ότι, εκτός απ' το παραδεισένιο καλοκαίρι που ο γιος τους μυήθηκε στη θάλασσα, κουβαλούσε μεθυστικά μνημονικά εντυπώματα της πρώτης κοινής τους παραθέρισης.

Γιατί έτσι είναι τα σπίτια: μας περιέχουν και τα περιέχουμε, όπως το έμβρυο, που αν και ζει περικλειστο και μικροσκοπικό μέσα στο γυναικείο σώμα, μεταφέρει στο τρυφερό σαν του μαλάκιου σώμα του ολόκληρο τον άντρα ή τη γυναίκα που θα γίνει κάποια μέρα, και που στο πρόσωπό τους θα είναι συχνά αποτυπωμένα, πέρα από τα χαρακτηριστικά, τα ίδια αισθήματα, το ίδιο γέλιο, η ίδια πρόσοψη του σπιτιού της ψυχής τους.

Κι όσο απόκοσμη κι αν ήταν η αφορμή της τωρινής επιστροφής του ακρωτηριασμένου ζεύγους στον τόπο αυτό της αλλοτινής ευδαιμονίας, όση στάχτη κι αν απλωνόταν τώρα μεταξύ τους εκεί που κάποτε έκαιγε φωτιά που τη νομίζαν άσβεστη, με το που τα χιλιόμετρα φαγώθηκαν κι άρχισαν να ζυγώνουν, περνώντας δίχως να κοιτούν το πολύβουο και γεμάτο τσιμεντένιες μεταστάσεις χωριουδάκι, ήταν και οι δυο ανήμποροι να συγκρατήσουν το όλο και πιο καλπαστικό τους καρδιοχτύπι.

Ανάποδα γυρνούσαν τα ρολόγια στο μυαλό του καθενός, φέρνοντας πίσω στιγμές, σκηνές και συγχι-

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

νήσεις που και οι δυο τους είχαν χρόνια να αντικρίσουν: τη μικρή σαν χούφτα γκαρσονιέρα της Νόρας απ' τα φοιτητικά της χρόνια, κοντά στην αρχή της Αγγελάκη, που πάνω στο γυμνό της στρώμα είχαν γνωρίσει και οι δυο, πλήρεις ντροπής για την αργοπορία τους που τους είχε καταστήσει άμαθους και σαστισμένους εικοσάρηδες, όχι τον έρωτα (διότι από έρωτα άλλο τίποτα, όλες τις ώρες και με ρούχα και χωρίς), αλλά την ωμή, οδυνηρή χαρά που κρύβει στα τέσσερά του γράμματα το ρήμα χύνω. Κι έπειτα το πρώτο κοινό τους σπίτι, σε καλντερίμι της Άνω Πόλης που τώρα πεισματικά δεν έλεγε να φανερώσει τ' όνομά του, με το παλιό ψυγείο του σπιτονοικοκύρη, ένα μεγαθήριο Kelvinator, που ανοίγοντάς το νόμιζες θα βγει η παλιά Ελλάδα να σε καταπιεί, και το παράθυρο που έμπαζε μα που δεν είχαν φέρει μάλιστα ποτέ να το συνετίσει, καθώς τους άρεσε το ανατρίχιασμα απ' το ξεροβόρι που κάνει το σμίξιμο στον καναπέ κάτω από την κουβέρτα ηδονικότερο απ' το φεύτικά ζεσταμένο σώμα. Στο σπίτι εκείνο είχε συντελεστεί και η Σύλληψη, ένα βράδυ μιας άνοιξης πρόωρα θερμόαιμης, όταν μετά την αθόρυβη κοσμογονία του ζυγώτη η Νόρα είχε σταθεί στο ανοιχτό παράθυρο ολόγυμνη κοιτώντας τον αστροκεντημένο Θερμαϊκό, νιώθοντας το κορμί της να γεμίζει απ' την αρσενική πληθώρα του νερού όπως σ' εκείνο το ποίημα της Έμιλυ Ντίκινσον που ξεχειλίζει καύλα κορ-

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

μιού ανέγγιχτου, κι όπου η καψωμένη ποιήτρια περιγράφει τον ωκεανό σαν επιβήτορα που την κυνηγάει και γεμίζει το πέδιλό της με αφρό σαν υγρό μαργαριτάρι. Τέλος, το σπίτι πίσω από τα πεύκα, που σε κάθε του δωμάτιο ο Χάρης είχε τραβήξει αμέτρητες φωτογραφίες τον κούκλο τον μοναχογιό του, που ως και η ασυγκίνητη η κάμερα η ψηφιακή σεβόταν την ομορφιά του και πειθαρχούσε και δεν του κοκκίνιζε τις γαλάζιες ματάρες του: ο Άγγελος στο ξύλινο ρουστίκ τραπέζι της κουζίνας πασαλειμμένος με μερέντες, ο Άγγελος να κοιμάται το απογεύμαρο στον ίσκιο των δέντρων με πινελιές γιαούρτι σαν λευκά φιλιά στο καψαλισμένο του μουτράκι, ο Άγγελος γυρισμένος πλάτη να στέκει στη βεράντα και ν' αφουγκράζεται άπληστα το αόρατο νυχτερινό κονσέρτο που έδιναν για πάρτη του θαρρείς τα τριζόνια.

Άγγελοι παντού.

Έτσι και τώρα, με το που άνοιξε ο Χάρης την καγκελόπορτα και γύρισε στο αμάξι, η Νόρα πετάχτηκε, και τρέχοντας στο σκοτάδι των δέντρων, βρήκε την υδρία, την αναποδογύρισε με μια κλοτσιά αδιαφορώντας μήπως σπάσει, κι άνοιξε τρέμοντας με το κρύο κλειδί την πόρτα του κρυμμένου σπιτιού.

Κι ενώ του φόρτωνε όπως πάντα τις βαλίτσες σαν σε γομάρι, ο Χάρης μπήκε, πάρακαρε, κουβάλησε κι έκλεισε την πόρτα αδιαμαρτύρητα, αφήνοντάς τη να

γυρέφει το μετείκασμα που από ώρα λαχταρούσανε τα μάτια της: το φάσμα του παιδιού τους στα ίδια σημεία όπου είχε αιχμαλωτιστεί η μορφή του σε φωτογραφίες που και οι δυο τους, αν και κρυφά ο ένας απ' τον άλλο, είχαν κοιτάξει ώρες και μέρες αχόρταγα ώσπου τις αποστήθισαν.

Μα ο Χάρης ένιωθε κάτι άλλο να τον καλεί, κι αφήνοντας τη Νόρα να τρέχει σαν τη δαιμονισμένη από δωμάτιο σε βεράντα κι από μπάνιο σε κουζίνα, πήγε στο καμαράκι στο βάθος του διαδρόμου κι άνοιξε την πόρτα.

Όχι, η κυρία Γαλάτεια δεν είχε αλλάξει το μονό κρεβάτι, ούτε το στρώμα: ακόμα και στο λιγοστό φως της καινούριας λάμπας που αργούσε να ανάψει σαν δύσκολη γκόμενα, το λακκούβιασμα ήταν ορατό.

Ήξερε βέβαια πως δεν ήταν του παιδιού του το αποτύπωμα, μα άλλων κορμιών, δεκάδων ίσως, που είχαν κοιμηθεί κι ονειρευτεί και ξυπνήσει και μαλακιστεί και γαμηθεί άβολα και ίσως κρυφά σ' αυτό το στρώμα, όμως αυτό δεν είχε καμία απολύτως σημασία.

Διότι καθώς τα πρώτα δάκρυα έτρεχαν ακάλεστα, καθώς έσκυβε και γονάτιζε μπροστά στο κρεβάτι κι αγκάλιαζε το κρεβάτι με το πρόσωπό του βουτηγμένο στην ανθρωπόμορφη λακκούβα, ένιωθε κάτι που δεν ήταν μήτε αέρας μήτε απουσία μήτε καν ανάμνηση: Έλα λίγο στον παμπά που σε λατρεύει.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Σαν την καρδιά και η αγκαλιά – μ' ό,τι μπορεί βολεύεται.

Ξένο σώμα στον καθρέφτη

Θεωρώντας δεδομένο ότι, χάρη στην άπλα του σπιτιού, θα κοιμόνταν σε χωριστά δωμάτια, η Νόρα μπήκε στην κυρίως κρεβατοκάμαρα κι έκλεισε πίσω της την πόρτα. Όμως παρά το πηχτό σκοτάδι και την κλεισούρα, δεν άνοιξε το φως, ούτε προχώρησε ν' ανοίξει τα παράθυρα. Κι αυτό γιατί με το που μπήκε διέκρινε ένα φέγγισμα, μια κίνηση στ' αριστερά της, και με μια κλεφτή, σχεδόν φοβισμένη ματιά, διαπίστωσε κάτι φριχτό: απ' την τελευταία φορά που είχαν έρθει, η ιδιοκτήτρια είχε στήσει, στ' αριστερά της σιφονιέρας κι απέναντι ακριβώς απ' το διπλό κρεβάτι, έναν πελώριο όρθιο καθρέφτη.

Οι σχέσεις της με το είδωλό της ποτέ δεν ήτανε καλές. Σε αντίθεση με πολλά παιδιά που ανακαλύπτοντας τον αντίστροφο κόσμο των κατόπτρων αρχίζουν να εξερευνούν τον εαυτό τους και τον κόσμο, τις όψεις που μπορεί να πάρει το πρόσωπό τους κι ένα σωρό άλλα πράγματα, η μικρή Νόρα απέφευγε τους καθρέφτες λες και φοβόταν πως, αν έμενε πολλή ώρα μπροστά τους, η δίδυμη αδελφή της θ' άπλωνε το

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

χέρι μέσα απ' το γυαλί, θα την άρπαζε και θα την πα-
ράσερνε σ' ένα σύμπαν αποκλεισμένο και στραγγαλι-
σμένο (μιας και τα είδωλα ήταν πάντα σιωπηλά), με
μόνες πόρτες του στον γνώριμο κόσμο τους περιστα-
σιακούς καθρέφτες, που μπορούν να σπάσουν και να
σ' εγκλωβίσουν για πάντα εκεί, μακριά απ' ό,τι αγα-
πάς και σ' αγαπάει.

Και μεγαλώνοντας, οι σχέσεις της ακόμα και με
τις αθέλητες αντανakλάσεις επιδεινώθηκε – ιδίως
όταν, στην αρχή της εφηβείας, την αγριότητα και την
απίστευτη ενόχληση της περιόδου διαδέχτηκε η πρώ-
τη της μεταμόρφωση σε προοίμιο γυναίκας, με την
ανθοφορία του μπούστου της. Κι ενώ ήξερε πως πολ-
λά κορίτσια πανηγύριζαν τα καινούρια τους βυζάκια,
προτάσσοντάς τα με θράσος και καμάρι φορώντας
θεόστενα ρούχα και περπατώντας με το στήθος προ-
τεταμένο σαν τις γαλοπούλες, η ίδια ένιωθε πως η
επιβεβλημένη αυτή μετάβαση στην πρώτη ωριμότητα
της έκλεβε την παιδικότητα που ακόμη δεν είχε χορ-
τάσει. Δεν ήθελε τα βλέμματα των αγοριών καρφωμέ-
να στα βυζιά της, αλλά να συνεχίσει να παίζει μπάλα
μαζί τους, ή να κάνουν όλοι μαζί κοπάνα απ' το 14ο
και να πηγαίνουν στη Νέα Παραλία για ποδηλατάδα.
Ωστόσο, απ' τη μια μέρα στην άλλη, οι αθώες αυτές
απολαύσεις έγιναν καπνός, και ό,τι και να 'κανε
ένιωθε υπόλογη για τα ξελιγωμένα βλέμματα και τα
καυλόσπυρα των συμμαθητών της.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Μονάχα η εγκυμοσύνη κατάφερε να τη συμφιλώ-
σει με την εικόνα της, όταν μετά τους πρώτους μήνες
ο ορατός θόλος της κοιλιάς της την αποζημίωνε για το
ξεπλυμένο της μούτρο και τα θαμπά μαλλιά της, για
τις τρισκατάρατες φακίδες και για τα αλλοτινά βυζιά
και νυν βυζάρες, που τη δυσκόλευαν στον ύπνο πιο
πολύ κι απ' την κοιλάρα της. Να 'ταν άραγε το θαύμα
της κυοφορίας που την έκανε για πρώτη φορά να βρί-
σκει τον εαυτό της υποφερτό αν όχι όμορφο, ή η γνώ-
ση, από τον τρίτο υπέρηχο και μετά, πως μέσα στο
ατελές γυναικείο σώμα της φώλιαζε η τελειότητα ενός
μικροσκοπικού άντρα; (Διότι παρά το κράξιμο που 'χε
φάει κατά καιρούς από μαχητικές της φιλενάδες, η
Νόρα παρέμενε θλιβερά υποταγμένη στην ιεραρχία
του ανδροκρατούμενου κόσμου, έτσι που ένιωθε το
πέος του αγέννητου ακόμα Άγγελου σαν τρόπαιο.)

Τη φάση εκείνη ακολούθησαν τα χρόνια που ανα-
γκάστηκε να συνηθίσει την πρώτη φθορά που η τέ-
ταρτη δεκαετία της ζωής της είχε αρχίσει να επιφέρει
στο μέτωπο, κάτω απ' τα μάτια και στις άκρες των
χειλιών, μα και τότε το βλέμμα της συνήθως εστίαζε
αυτόματα στο ντύσιμο ή στο χτένισμα του πανέμορ-
φου γιου της, που ήταν ο μόνος λόγος για τον οποίο
υπέμενε το στήσιμο μπροστά στον καθρέφτη. (Όσο
για την αιχμαλωσία της φωτογράφισης, απ' την αρχή
της γνωριμίας της με τον Χάρη του είχε ξεκαθαρίσει
ότι, ενώ σεβόταν απόλυτα τη βίδα που είχε με τις

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

φωτογραφικές μηχανές, θα έπρεπε, για το καλό της σχέσης τους, να αποφεύγει τους αιφνιδιασμούς και γενικώς να έχει τον φακό του στραμμένο αλλού αν δεν ήθελε να τον βρει κομματάκια.)

Τα τελευταία τρία χρόνια, το μίσος της για τους καθρέφτες είχε επανέλθει δριμύτερο από ποτέ, κι αν δεν φοβόταν ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα 'δινε λαβή στον Χάρη να τη θεωρεί ακόμα πιο τρελή απ' όσο τη θεωρούσε ήδη, θα είχε υιοθετήσει ισοβίως το έθιμο των Εβραίων, που στη διάρκεια του πένθους σκεπάζουν με μαύρα πανιά τους καθρέφτες. Άσε που δεν την ένοιαζε πια αν ήταν ευπρεπής ή λέτσος, αν είχε σπάσει ή αν κρατιόταν καλά. Τι νόημα είχαν όλα αυτά, τι νόημα είχε οτιδήποτε χωρίς τον Άγγελο; Αν η επανεμφάνιση της εμμηνορρυσίας μετά τη γέννα της είχε φανεί εξοργιστική, τώρα, το γεγονός ότι κάθε μήνα σαν ρολόι το ματωμένο της μουνί της υπενθύμιζε πως ήταν ακόμα γόνιμη, της φαινόταν αδιανόητη ασέβεια, ύβρις στη μνήμη του γιου της: αυτή η μήτρα ποτέ ξανά δεν θα συνελάμβανε, όπως κι αυτά τα άχρηστα στήθη, απαθή στο άγγιγμα κι ολοένα και πιο κρεμασμένα, δεν θα 'βγαζαν ποτέ ξανά τίποτ' άλλο πέρα από ιδρώτα και σμήγμα. (Και τουλάχιστον σ' αυτή την απέχθεια δεν ήταν μόνη: μία απ' τις ελάχιστες φίλες που της είχαν απομείνει, η Γιώτα η Συντροφισσα –χρυσό κορίτσι, λεσβία και κομμουνίστρια τόσο σκληροπυρηνική που κατέβαινε μέχρι στην Αθήνα

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

για τις πορείες του ΠΑΜΕ, κι άμα το απαιτούσε η περιστάση έπαιζε και ξύλο—, που πριν κάνα χρόνο σε μια κουβέντα τους είχε ξεσπαθώσει λέγοντας: «Άσε με, ρε Νόρα, με τους πούστηδες τους φιλελέδες. Ο μόνος κόκκινος φασισμός είναι η περίοδος!»)

Μόνο που τώρα στ' αριστερά της είχε έναν καθρέφτη της IKEA (δεν θα την ξεχνούσε ποτέ τη γαμημένη την IKEA και τα κουκλάκια στο παιδικό της τμήμα που πλιατσικολογούσε κάθε φορά ο Άγγελος;) μεγάλο σαν τη λέξη μόνος που θα 'λεγε κι ο e.e. cummings. Πώς να τον αποφύγει χωρίς να κάνει την παρουσία του ακόμα πιο αισθητή; Χώρια που και να τον σκέπαζε με κάνα σεντόνι ή καμιά κουβέρτα μπορεί να γλίστραγε μες στη νύχτα σαν ψίθυρος στοιχειού και να σηκώνοταν και να 'βλεπε την κορμάρα της την παράξενη μες στα μαύρα σκοτάδια να κινείται σαν ξένος και να χεζόταν απάνω της.

Κι αυτό το ξένος έφερε στον νου της μιαν άλλη δυσάρεστη ιστορία με καθρέφτες που 'χε διαβάσει πριν μερικούς μήνες στα απομνημονεύματα ενός σχιζοφρενούς —«αυτά τα στενάχωρα που διαβάζεις και μαυρίζει η ψυχή σου» όπως έλεγε ο Χάρης, λες και υπήρχε πια άλλο χρώμα διαθέσιμο για την ψυχή της—, ο οποίος είχε ξεκινήσει να γίνει ψυχίατρος μπας και θεραπευτεί απ' τις φωνές και την απώλεια του εαυτού μα είχε καταλήξει μαντρωμένος στο τρελάδικο, όπου κι έγραψε την ανατριχιαστική του μαρτυρία. Και

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

στο κομμάτι όπου περιέγραφε την εφηβεία του, και τις πρώτες εκδηλώσεις της ασθένειας που θα τον βασάνιζε τόσο, η Νόρα θυμόταν χαρακτηριστικά το σύμπτωμα που η ψυχιατρική όριζε ως *σημείον του καθρέπτου* (το βιβλίο ήταν κομματάκι αρχαίο), και το οποίο είχε βρει τον νεαρό αφηγητή να στέκεται με τις ώρες μπροστά στον καθρέφτη του μπάνιου, πολλές φορές με το φως σβηστό, κοιτώντας κατάματα το είδωλό του. Οι γονείς του θεωρούσαν ότι τον έπαιζε – ανθρώπινο, όταν έχεις αγόρι στην εφηβεία, δεν πάει το μυαλό σου ότι τηράει τον καθρέφτη σαν την Κακιά Μάγισσα της Χιονάτης –, μα αυτό που του συνέβαινε στην πραγματικότητα ήταν ότι, φευγαλέα, κάθε πέντε-δέκα δευτερόλεπτα, το πρόσωπο που αντίκριζε γινόταν το πρόσωπο ενός αγνώστου, κρατώντας τον έτσι παγιδευμένο μπρος στο άψυχο γυαλί να αναρωτιέται ποιο ήταν αυτό το ξένο αγόρι με τα σγουρά μαλλιά και τα γυαλιά που τον κοιτούσε επίμονα. Κι επειδή μέσα σ’ όλα όσα είχε φορτώσει η απώλεια την ταλαιπωρημένη της ψυχή, υπήρχε κι ο φόβος μήπως μια μέρα απ’ την πολλήν οδύνη χάσει μια για πάντα το μυαλό της, η Νόρα είχε έναν λόγο παραπάνω ν’ αποφεύγει την ξένη γυναίκα στον καθρέφτη.

Έτσι, γυρνώντας του την πλάτη, προχώρησε ως το κρεβάτι κι απόθεσε στην άσπρη μάλλινη κουβέρτα το σακ βουαγιάζ, προσπαθώντας να διώξει απ’ τη σκέψη της την αβεβαιότητα, την εύλογη ερώτηση *Ορίστε,*

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

ήρθες στο σπίτι όπως ζητούσε τ' όνειρο; Και τώρα;

Και τότε άκουσε κάτι να τρίζει. Κάλι που δεν ήταν ο αέρας – τα πεύκα τους είχαν υποδεχθεί ασάλευτα, σε πλήρη νηνεμία– ούτε ήχος παλιού ξύλινου σπιτιού, μα πιο πολύ σαν σύρσιμο, σαν βιαστικό βάδισμα μικρόσωμου πλάσματος που έχει μάθει να ζει και να κινείται αθέατο, στο σκοτάδι.

Η Νόρα, έντρομη, ένιωθε την καρδιά της να χτυπά λες και είχε σκαφαλώσει από το στήθος της και είχε φρακάρει στον λαιμό της. Τι θα 'ταν χειρότερο; Να 'χε φανταστεί αυτόν τον ήχο ή να τον είχε ακούσει στ' αλήθεια;

Τα πόδια της άρχισαν να στρέφονται χωρίς την άδειά της· είχε χάσει τον έλεγχο των κινήσεών της σαν σε εφιάλη και, με τον τρόπο να μουνιάζει κάθε σκέψη, συνειδητοποίησε πως άθελά της γύριζε να κοιτάξει στον καθρέφτη.

Μια κοντή σκιά έτρεξε πίσω της και χώθηκε κάτω απ' το κρεβάτι, μ' έναν στιγμιαίο λαρυγγισμό σαν σκούξιμο τρωκτικού.

Ιδού η μεταμόρφωση του θανάτου: ο λατρεμένος γιος γίνεται νυφίτσα, πλάσμα απειλητικό και λυσσασμένο.

Μα η Νόρα δεν είχε πια την ικανότητα τέτοιων περίπλοκων συλλογισμών, καθώς είχε ήδη ανοίξει την πόρτα κι έτρεχε σαν τρελή στον διάδρομο.

Πεινάει το ζώον

Τη στιγμή που το ποδοβολητό της Νόρας αντηχούσε στο ξύλινο σπίτι, ο Χάρης, δίχως να τ' ακούει, στεκόταν στην κουζίνα, μπροστά στο ανοιχτό ντουλάπι, κοιτώντας με τα μάτια γουρλωμένα απ' το αναπάντεχο, ύπουλο χτύπημα το μοναδικό φαγώσιμο που οι προηγούμενοι ενοικιαστές είχαν αφήσει στο κατόπι τους: ένα ανοιχτό κουτί δημητριακών, κόκκοι ρυζιού με κακάο.

Ήταν ενδεικτικό της ακαταλληλότητας προς βρώση του περιεχομένου του κουτιού πως το ντουλάπι δεν είχε γεμίσει μαμούνια, και οι καφετιές μπάλες στο εσωτερικό του φαίνονταν άθιχτες, σαν να το 'χε μόλις ανοίξει.

Μα το συνθετικό αυτό κατασκεύασμα με το χαριτωμένο μαϊμουδάκι στο κίτρινο κουτί, αυτή η παγίδα για παιδιά, τον είχε γραπώσει ολοσχερώς, ξύνοντας και ματώνοντας μιαν απ' τις αναρίθμητες πληγές που συνέθεταν πια το σώμα της ψυχής του σαν του μονομάχου που σέρνεται αιμόφυρτος στην αρένα, όλος μια ουλή, κι ωστόσο, παρά τα θηρία που ξαμόλανε εναντίον του, δεν λέει να πεθάνει.

Ήταν τις μέρες που πρωτοάδειασε το σπίτι και στη διάρκεια των οποίων ο Χάρης είχε χάσει την όρεξή του σε σημείο ανησυχητικό – μόνο που δεν υπήρχε κανείς ν' ανησυχήσει γι' αυτόν, πόσο μάλλον ο ίδιος

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

για τον εαυτό του. Στη συθέμελα ταρακουνημένη λογική του, δεν είχε πλέον νόημα να συντηρεί με τροφή έναν οργανισμό που είχε μοναδική και ισόβια αποστολή του τον καημό. Έτσι, κι επειδή δεν άντεχε να βρίσκεται στον ίδιο χώρο με τη μισότρελη Νόρα, είχε μετακομίσει κυριολεκτικά στο πατάρι του Stretto στην Καρόλου Ντηλ, όπου ο παλιός του φίλος ο Κώστας, σεβόμενος το πένθος του και δίχως να του απευθύνει ούτε μίαν ερώτηση, φρόντιζε να τον κρατά υποτυπωδώς ζωντανό, κερνώντας τον μαζί με τα ουίσκια που κατέβαζε σαν το γάλα της μάνας του ένα σωρό ξηρούς καρπούς, κρακεράκια, πατατάκια, κριτσίνια, ελιές κι ό,τι άλλο καταβροχθίζουν ερήμην τους οι μπεκρήδες για να μη σανιδώσουν απ' τα ξίδια.

Την κρυψώνα του αυτή, άλλοτε ήσυχη κι άλλοτε πολύβουη μα πάντοτε φιλόξενη –ο άγιος Κώστας του κρατούσε το τραπεζάκι στο παράθυρο αγκαζέ–, ο Χάρης την εγκατέλειπε μόνο για λίγες ώρες την ημέρα, τις οποίες περνούσε σαν τον κλέφτη στο σπίτι του, αλλάζοντας ρούχα, υπομένοντας δυο-τρεις ώρες μαρτυρικού ύπνου κι ελέγχοντας ότι η Νόρα δεν είχε πνιγεί απ' το κλάμα.

Ωστόσο, προς ανείπωτο εκνευρισμό του, κάθε φορά που επέστρεφε, η γυναίκα του βρισκόταν στην κουζίνα, καθισμένη στο τραπέζι με την πλάτη γυρισμένη στην πόρτα, και χωρίς να του μιλά –παρόλο που έτσι όπως έσερνε τα πόδια του δεν μπορεί να

μην αντιλαμβανόταν την παρουσία του-, έτρωγε τον αγγέλουρα: μέσα σε μερικές μέρες ο νεροχύτης, ο πάγκος και το τραπέζι είχαν γεμίσει άπλυτα πιάτα, γαβάθες, ποτήρια και κουτάλια, όμως η Νόρα συνέχιζε ακάθεκτη, σκυφτή και προσηλωμένη, να κατεβάζει τον Άδη με τα λείψανα.

Πεινάει το ζώον, μονολογούσε με δυσανάλογη οργή ο Χάρης. *Πώς είναι δυνατό να πεινάει όταν το παιδί μας είναι στο χώμα;* Κι έπειτα, βρίζοντας από μέσα του τη Νόρα για την αναισθησία της, γύριζε στο πατάρι και πλακωνόταν στο Tullamore και τα ξηροκάρπια και το βαλάντωμα, καθώς οποιοδήποτε κομμάτι ή τραγούδι έφερνε σε μινόρε τού προξενούσε ακατάσχετους λυγμούς.

Το βιολί αυτό κράτησε περίπου δέκα μέρες, στο τέλος των οποίων τράβηξε στην τουαλέτα του μαγαζιού έναν ωραιότατο εμετό κατακόκκινο απ' το αίμα, οπότε κι ο Κώστας τον κουβάλησε σηκωτό στο ΑΧΕΠΑ, όπου, ύστερα από μια γαστροσκόπηση που τον έκανε να σφαδάζει σαν το γουρούνι που το σφάζουν, ο Χάρης πληροφορήθηκε απ' τον παθολόγο ότι ο βλεννογόνος του στομάχου του είχε πάθει μια διάτρηση να με το συμπάθιο, κι ότι αν δεν ήθελε να πάει αδιάβαστος, έπρεπε να ξεκινήσει ειδική αγωγή και ν' αρχίσει να τρέφεται κανονικά.

Το λοιπόν, ο Χάρης άλλαξε στέκι και βιδώθηκε στον Τσαρουχά στην Ολύμπου, καταπραΰνοντας το

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

τρύπιο του στομάχι με πατσάδες φιλοκομμένους και κοτόσουπες και κρέμες, και ήρθε και συνήλθε ο ερίφης, διαπιστώνοντας ότι το πένθος πένθος, αλλά σαν το φαΐ δεν έχει.

Έτσι, νιώθοντας μεγάλη ντροπή για τα σκατοφύχια που 'χε ρίξει στη Νόρα για την αδηφαγία της, ένα βράδυ γύρω στις δύο γύρισε σπίτι, σκοπεύοντας να της μιλήσει, να της ζητήσει συγγνώμη, ή έστω να πλύνει τα πιάτα προτού βγάλουν ποδαράκια και φύγουν, και μετά να πρέπει να ρουφάνε τη μακαρονάδα στα νεροπότηρα με χοντρό καλαμάκι.

Όμως εκείνη την ώρα η χαροκαμένη μάνα ροχάλιζε στην κρεβατοκάμαρα, κι έτσι ο Χάρης ανασκουμπώθηκε, μπήκε στην κουζίνα κι άνοιξε το φως.

Και κοιτώντας γύρω του, ένιωσε για πρώτη φορά να αναβλύζουν απ' τα μέσα του δάκρυα για τη γυναίκα αυτή που κάποτε ερωτεύτηκε κι αγάπησε, και που του χάρισε ό,τι πιο φωτεινό είχε η καρδιά του να θυμάται.

Γιατί η κουζίνα ήταν σπαρμένη με παιδικές τροφές και λιχουδιές: κουπάκια με γιαούρτι φρούτων ή κρέμα σοκολάτα, σακούλες από γαριδάκια και μπισκότα, πολυσυσκευασίες παγωτών και κροκέτες ψαριού, κόκκινα σφαιρικά τυράκια, μπουκάλια από γάλα κακάο καθώς και κουτιά, δεκάδες κουτιά, με το αγαπημένο δημητριακό του Άγγελου (κόκκοι ρυζιού με κακάο στο κίτρινο κουτί με το χαριτωμένο μαϊ-

μουδάκι), που το ζητούσε πάντα για πρωινό και δεν το βαριόταν ποτέ – ήταν μάλιστα και το τελευταίο πράγμα που είχε βάλει στο στόμα του πριν τα ρόδινα χειλάκια του σφαλίσουνε για πάντα.

Όσο για το ψυγείο, ήταν κι αυτό τιγκαρισμένο με λουκάνικα Φραγκφούρτης, άσπρο ψωμί για τοστ χωρίς κόρα, βαζάκια με κρέμα καραμελέ, γάλατα με γεύση φράουλα και μπανάνα, και παριζάκια με τον Gummy Bear. Ήταν λες και, τώρα που ο γιος της ζούσε πια μονάχα μέσα της, προσπαθούσε να τον ταΐσει αυτά που τον έκαναν ευτυχισμένο.

Το βράδυ εκείνο ο Χάρης έγλειψε την κουζίνα, αφού προηγουμένως ξεκοιλιάστηκε στο φαΐ και τα γλυκά – και για πρώτη φορά μπόρεσε να πέσει στον καναπέ και να κοιμηθεί σαν άνθρωπος, καθώς τα ζώα, το ζώο του κορμιού και το άλλο το αχόρταγο της μνήμης, είχαν επιτέλους ησυχάσει.

Η στοιχειωμένη θάλασσα

Η Νόρα στάθηκε λαχανιασμένη στην πόρτα της κουζίνας τη στιγμή που ο Χάρης έχωνε μια χούφτα σοκολατένιους κόκκους ρυζιού στο στόμα του, και οι δυο τους απόμειναν να κοιτιούνται σαστισμένοι, αυτή ασθμαίνοντας κι εκείνος μασουλώντας.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

«Όλα καλά;» ρώτησε μόλις κατάπие.

«Τίποτα μωρέ, απλώς μπλέχτηκαν τα μαλλιά μου σε κάτι ιστούς αράχνης και φρίκαρα». Η επινοητικότητα του ψεύδους της εξέπληξε και την ίδια. «Τι τρως;»

«Κάτι ξεχασμένα δημητριακά που βρήκα».

«Για όνομα του Θεού, αυτά θα 'χουν πιάσει μαμούνια απ' το καλοκαίρι».

«Μπα» είπε ο Χάρης, κι έχωσε άλλη μια χούφτα στο στόμα του. «Μια χαρά είναι – με τόσα συντηρητικά που έχουν, και του χρόνου θα τρώγονται».

Κι εκεί το απόθεμα συζήτησης μεταξύ τους εξαντλήθηκε, μέχρι που τη διέκοψε η Νόρα, προσπαθώντας να ξεχάσει τη σκιά που είχε δει στον καθρέφτη, να την αποδώσει σ' ένα τυχαίο παιχνίδι του σκότους με το είδωλό του.

«Πάμε να ρίξουμε μια βουτιά;»

«Είναι Δεκέμβρης. Θα παγώσει το μουνί μας».

«Δεν ήξερα ότι το 'χουμε συνεταιρικό».

Το σχόλιο ξάφνιασε τόσο πολύ τον Χάρη –πίστευε ότι είχαν χάσει και οι δυο τους προ πολλού την αλλοτινή τους ελαφρότητα, αυτή που τα πρώτα χρόνια τους έκανε να ξελιγώνονται στα γέλια– που έβγαλε ένα γέλιο δυνατό και κοφτό σαν γάβγισμα. Η Νόρα τον κοίταξε συνοφρυωμένη, μα φευγαλέα ένα ανεπαίσθητο μειδίαμα πέρασε κι απ' τα δικά της χείλη.

«Εγώ θα πάω έτσι κι αλλιώς» είπε, κι έκανε με-

ταβολή για να φέρει μια πετσέτα· έπειτα όμως θυμήθηκε ότι είχε κουβαλήσει το σακ βουαγιαζ στην κρεβατοκάμαρα και κοντοστάθηκε.

Ο Χάρης ξεφύσηξε. Δεν είχε καμιά διάθεση για θάλασσα χειμωνιάτικα –εδώ και το καλοκαίρι, έπρεπε να 'ναι κάτουρο για να μπει· μια ζωή κρουουλιάρης–, αλλά η ιδέα της Νόρας να ξανοίγεται μόνη της στα μολυβένια κύματα ήταν ανησυχητική. Κι αν προσπαθούσε να πνιγεί; Υπήρχε βέβαια το αποχαιρετιστήριο σημείωμα του Καρυωτάκη και της αποτυχημένης του απόπειρας στο Μονολίθι της Πρέβεζας, μα εκείνος είχε φουντάρει καλοκαίρι, και μπορεί, αν και μπασμένος, να ήταν καλύτερος κολυμβητής απ' τη Νόρα.

Έτσι, «Θα 'ρθω κι εγώ» είπε. «Δε γαμιέται – στη θάλασσα ήρθαμε, ας κάνουμε κι ένα μπάνιο. Υποτίθεται ότι το κρύο νερό είναι ένα κι ένα για την υγεία, και καλμάρει και τα νεύρα».

«Τα δικά σου, αποκλείεται» είπε η Νόρα. «Κι αν είναι να μπεις ως τον αστράγαλο και μετά να με σταυρώσεις με την γκρίνια ότι θα σταματήσει η καρδιά σου απ' το κρύο, καλύτερα κάτσε εδώ και φάε μαμούνια παρέα με τις αράχνες».

Μα τώρα, εκτός από την έγνοια, η σερνική του περφηάνια δεν υπήρχε περίπτωση να του επιτρέψει να μείνει στο σπίτι· σε δυο λεπτά, είχε επιστρέψει απ' το υπνοδωμάτιο με δυο πετσέτες, δυο κουβέρτες και δυο μαξιλάρια.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

«Πώς και δεν πήρες μια και καλή όλο το κρεβάτι;»

«Όταν θα ζεσταίνεται το κοκαλάκι σου και θα ξαπλάρεις ωραία ωραία στο μαξιλάρι, θα με θυμηθείς. Μόνο που δεν έφερα μαγιό».

«Ούτε εγώ έφερα. Τι να το κάνουμε; Μόνοι μας θα είμαστε».

Δηλαδή θα έπρεπε να φάει το φοφόκρυο και το παγωμένο νερό γυμνός· υπέροχα· αντίο, αρχίδια.

Μα η Νόρα, αρπάζοντας την τσάντα της, ήταν ήδη στην πόρτα, κι έτσι την ακολούθησε, απ' το μικρό πευκόδασο στην άσφαλτο, κι από χει, έπειτα από εκατό μέτρα μοναχική πορεία μες στ' αγκιάζι, πλάι στα ξερόθαμνα, στη γεμάτη λακκούβες ασφαλτοστρωμένη κατηφόρα που έβγαζε στο φάντασμα του Ξενία κι αριστερά στην παραλία που πήγαιναν παλιά. Τότε.

Ήταν όντως οι δυο τους στην παραλία, και δεν ήταν ν' απορείς· ο βοριάς ξύριζε, και η φουρτουνιασμένη θάλασσα ήταν ελκυστική όσο και μια βουτιά σ' έναν λάκκο με σπασμένα τζάμια και σκουριασμένα καρφιά. Παρά το μπουφάν, ο Χάρης ένιωθε ήδη τη λαχτάρα να κουκουλωθεί και με τις δυο κουβέρτες, αλλά βλέποντας τη Νόρα να βγάζει τα ρούχα της, γρήγορα κι αποφασιστικά, ένιωσε πάλι την εγωιστική σουβλιά της ανδροπρέπειας και παρ' όλη την απροθυμία της μπιμπικιασμένης του σάρκας τη μιμήθηκε.

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

Σύντομα στέκονταν και οι δυο ολόγυμνοι στην κυρία άμμο, προσπαθώντας να κοιτάξουν οτιδήποτε άλλο –την τέφρα του ορίζοντα, τα ανεμοδαρμένα αρμυρίκια, τον μαρμαρίνο ουρανό– εκτός απ’ το κορμί του άλλου.

«Ίσως αυτή να είναι η περίφημη θυσία» είπε ο Χάρης, σφίγγοντας τα χέρια γύρω απ’ το στήθος.

Προς στιγμήν, για κάποιον ακατανόητο λόγο, η Νόρα σκέφτηκε τη Θυσία του Ταρκόφσκι, και φαντάστηκε να βάζει φωτιά στο σπίτι και να καταλήγει στο τρελάδικο για να σωθεί – ποιος; Κι έπειτα κατάλαβε πως μιλούσε για τ’ όνειρο, πώς ήταν δυνατό να το ξεχάσει, μόνο που τώρα, κι ας μην είχαν περάσει παρά πέντ’-έξι ώρες, έμοιαζε μακρινό σαν όνειρο μέσα σ’ όνειρο, κάτι που οι δυο μαζί φαντάστηκαν για να δώσουν στη ζωή τους (έστω και τη ζωή την ασυνείσθητη του ύπνου) λίγη ουσία. Όμως ο Χάρης το θυμόταν: άρα είχε υπάρξει.

Οπότε δίχως άλλη λέξη άρχισε να βαδίζει προς τη θάλασσα, νιώθοντας από τώρα τα μυριάδες σουβλιά της να μπήγονται στη σάρκα της και να της κόβουν την ανάσα. Δεν έπρεπε να δειλιάσει, αλλιώς δεν θα ‘μπαινε ποτέ.

Μ’ έναν πόνο.

Και ω του θαύματος ο Χάρης, που ως και τον Αύγουστο στις δύο το μεσημέρι με τον ήλιο ντάλα και τη θάλασσα να βράζει στεκόταν πέντε λεπτά με το

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

ρολόι μουτρωμένος κι αναποφάσιτος με το νερό ως τον καβάλο για να μη φαίνεται ντεμέκ πως κατουράει, την ακολούθησε με βήμα ταχύ.

Το έμπα τους, συνοδευμένο από πνιχτές κραυγές στη βύθιση και την ανάδυση, ήταν σαν δίστιχο-γροθιά: άγριο, δυνατό, σίγουρα αξέχαστο. Γιατί ό,τι κι αν χάνουμε, σαν εγώ ή εσύ / τον εαυτό του στη θάλασσα ο καθένας θα βρει. Και πάλι ο γλυκόψυχος cummings.

Όπως ήταν επόμενο, δεν άντεξαν πολύ. Λίγα λεπτά παραζάλη μετά, φορούσαν με βιασύνη παράνομου έρωτα τα ρούχα τους, κι ας μην είχαν στεγνώσει, πριν τους θερίσει τ' αγιάζι· έπειτα τυλίχτηκε ο καθένας στην κουβέρτα του μα και πάλι τουρτουρίζαν, κι έτσι, φτιάχνοντας απ' τις δυο τραχιές κουβέρτες μια σκηνή, λούφαξαν από κάτω ώμο με ώμο· ό,τι πιο κοντινό σε αγκαλιά διέθεταν.

Κι έτσι καθώς ατένιζαν κάτω απ' το μάλλινο αμπρί που μύριζε λεβάντα, τους φάνηκε πως η βουή του ανέμου έβγαινε απ' τη θάλασσα, σαν βογκητό ατέλειωτο απ' τα σωθικά της, που 'χαν χαϊδέψει τόσα σώματα τόσες χιλιάδες χρόνια που δεν απόμενε πια μήτε η σκόνη τους, και είχαν πνίξει, αυτή και οι πιο άγριες ωκεάνιες αδελφές της, άλλα τόσα, και τώρα λες η λεγεών όλων ετούτων των απόντων τη στοίχειωνε αβασταχτα, την έκανε να ουρλιάζει.

Ωστόσο ο Χάρης είχε απομείνει να τ' ακούει μο-

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ

ναχός του το ουρλιαχτό, μιας κι έπειτα από λίγο, απ' τον νωθρό ρυθμό της αναπνοής της, κατάλαβε πως η Νόρα είχε αποκοιμηθεί, γέρονοντας στο πλευρό του.

Και τα δικά του μάτια έκλειναν, μα ξάφνου από τα γκριζα βάθη του φάνηκε πως είδε μια πιτσιλιά από χρώματα να καταπλέει προς την ακτή, ένα αντικείμενο αυθάδικα πολύχρωμο μες στη μουντάδα, που ολοένα και πλησίαζε, ώσπου δεν τους χωρίζανε παρά είκοσι μέτρα, κι ο Χάρης έκθαμβος διαπίστωσε πως ήταν ένα τόπι φουσκωτό κι ανάλαφρο, φτηνό-πραμα κινέζικο που όμως θα τ' αναγνώριζε με πάσα βεβαιότητα από μύρια άλλα όμοια, καθώς την ίδια στιγμή στο πατάρι του σπιτιού τους το μουχλιασμένο κουφάρι της ίδιας ζωηρόχρωμης μπάλας κοιμόταν τον αιώνιο ύπνο του, αχρηστευμένο δίχως τα χεράκια του Άγγελου που το κρατούσαν μες σε τούτα τα νερά τρία χρόνια πριν.

Η ψυχή του ήταν έτοιμη να δώσει στο σώμα του κλοτσιά να σηκωθεί, να τρέξει στο νερό και να το πιάσει, μα πριν προλάβει το κύμα, σαν να μην ήθελε να μοιραστεί το παιχνιδάκι του, τράβηξε το τόπι πάλι μέσα γρήγορα, ώσπου έγινε κουκκίδα κι ύστερα τίποτα, αφήνοντας τον Χάρη να απορεί αν το 'χε δει στ' αλήθεια ή αν το 'χε ονειρευτεί στο μισοϋπνι του.

Απορημένο τον βρήκε ο ύπνος· κι ανήσυχο.